

Български фолклорни реликти от времето на Четвъртия кръстоносен поход и франгократията в Северозападна Тракия

д-р Калин Йорданов

Периодът на установената вследствие на завоеванията на Четвъртия кръстоносен поход окупационна латинска власт върху част от земите на бившата Византийска империя на Балканите, в Егея и Мала Азия е известен като „франгократия” или „латинократия” (управление или господство на франките/латините). Една от новосъздадените през 1204 г. латински сеньории на Балканския полуостров било Филипополското дукство. То било формирано върху територията на старата византийската тема Филипопол в западната част на Горнотракийската низина и по северните склонове на Централните Родопи. С кратко прекъсване (1206-1208 г.), установената като резултат от Четвъртия кръстоносен поход латинската власт над Северозападна Тракия просъществувала около четвърт век, преди Филипополското дукство да бъде окончателно погълнато от възмогалото се Българско царство след битката при Клокотница (1230 г.).

Въпреки мимолетната си история, тази малка погранична кръстоносна сеньория, превърнала се в контактна зона с българското царство, както и нейните чуждоземни господари, все пак успели да оставят ярък отпечатък върху колективната историческа памет на българите. Изглежда, че споменът за тях бил достатъчно силен и устойчив, за да остави трайни следи и отражения във фолклора, езика и изкуството ни. И макар и търсенето на реликти от спомена за Филипополското дукство в българския фолклор да страда от липсата на категоричност и фактологична конкретика, заради в голяма степен условния и абстрактен характер на етнографските извори, все пак те допълват информацията от историческите наративни извори и археологическите свидетелства. По такъв начин те спомагат за създаването на една по-пълнокръвна и жива представа за времето на франгократията и българо-латинските отношения през този слабо познат, но изключително интересен период от миналото на нашите земи, като донякъде осветяват и запълват празнините от документалните източници. Разглежданите старинни предания и епични песни от юнашкия фолклор от региона на Родопите и Софийското поле не са били изследвани задълбочено и анализирани подробно в този контекст досега.